

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТУ
ФАКУЛТЕТУ ЗА ПРАВО, ЈАВНУ УПРАВУ И БЕЗБЕДНОСТ
БЕОГРАД

ЗАВРШНИ РАД НА СТУДИЈАМА ТРЕЋЕГ СТЕПЕНА Докторска дисертација
(навести: ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА ИЛИ УМЕТНИЧКИ ПРОЈЕКАТ)

На основу Одлуке Сената Универзитета Бр.632/15., од 19.02.2015. што смо проучили завршену докторску дисертацију под називом:

"Шпијунажа као криминалистички и правни проблем откривања и доказивања"

кандидата: Момчила Секулића подносимо следећи:
(звање, име и презиме кандидата)

РЕФЕРАТ

1. Основни подаци о кандидату, докторској дисертацији/ уметничком пројекту

Кандидат *Момчило Секулић* рођен је 01. септембра 1955. године као прво дете из брачне заједнице Љубомира Секулића и Милке Секулић, рођене Поповић, у граду Подгорица, Република Црна Гора. Основну школу "Максим Горки" и средњу економску школу "Мирко Вешовић", као и Правни факултет завршио је у Подгорици. Успешно је положио правосудни испит и уписао се у Адвокатску комору Републике Црне Горе.

Професионална каријера:

2008 – Адвокат

2008 – Адвокатски испит

2008 – Правосудни испит

2008 – Адвокат у Подгорици

2004 – 2006 Директор Јавног предузећа у Подгорици

1999 – 2004 Руководилац јединице у Јавном комуналном предузећу у Подгорици

У досадашњем научном раду објавио је више научних радова, и то:

- 1) Нормативни и организациони аспекти борбе против тероризма у Француској, аутор Момчило Секулић, Научни часопис М 51, SCI са листе Министарства просвете и науке Републике Србије, Страни правни живот, Београд, 2011, Институт SCI за упоредно право. Приложена потврда научног часописа број 226/11., од 06.07. 2011. године приликом предаје теме докторске дисертације у досије кандидата;
- 2) Сузбијање политичког криминалитета у Немачкој и Италији, аутор-Момчило Секулић, Научни часопис М 51, SCI-са листе Министарства просвете и науке Републике Србије, Страни правни живот, Београд 2012, Институт за упоредно право. Приложена потврда научног часописа број 269/12., од 11.09. 2012. године приликом предаје теме докторске дисертације у досије кандидата;
- 3) Инструменти Црне Горе у борби против организованог криминала, Међународна научна конференција-"Правни изазови у двадесет првом веку", Брчко, 2013., приложен Сертификат приликом предаје теме докторске дисертације у досије;
- 4) Нормативни оквир за спречавање злоупотребе у поступку јавне набавке, Интернационална конференција-"Law Economy and Management in Modern Ambience", Београд, Србија, 2013. године. Приложен сертификат приликом предаје теме докторске дисертације у досије кандидата.

Испред Адвокатске коморе учествовао при усаглашавању и доношењу правних прописа у Црној Гори-на седам семинара са активним учешћем.

2. Предмет и циљ докторске дисертације/уметничког пројекта

2. 1. Проблем истраживања у докторској дисертацији

У првој целини дисертације понуђен је методолошки оквир за истраживање на предметну тему, пре свега, проблем, предмет, циљеви, хипотезе и начин истраживања, као и научна и друштвена оправданост истраживања. Такође, на овом месту видљива је намера кандидата у настојању да укаже на могуће проблеме са којима се сусретао током реализације овог истраживања, као и на разлоге који су га навели на истраживање ове врсте криминалитета. У првом делу формулације проблема, односно хипотетичким ставовима, у докторској дисертацији докторант је оправдано и на зналачки начин, применом научних метода, истражио историјске аспекте појаве шпијунаже, где је научно утемељено на основу научне грађе коју је истражио и понудио у дисертацији, нашао и истиче: "да је шпијунажа у оквиру одређених услова, као појава и реалитет мноштво недозвољених и забрањених активности, радњи и поступака одређених субјекта, којима се угрожава политички и економски поредак, уставно уређење, територијална целovitost, суверенитет и безбедност државе".

У другом хипотетичком ставу при дефинисању и одређењу проблема истраживања, докторант на основу налаза до којих је дошао у дисертацији основано указује: "да је шпијунажа, у основи манифестна и латентна, динамична и променљива, специфична криминалистичка, правна појава и реалитет, којој се супродстављају надлежни државни органи". Кандидат маниром искусног истраживача из обиља прикупљене истраживачке грађе створене за потребе овог истраживања, примећује, да је: "проблем идентификације и остваривање шпијунаже и супростављање одређених државних органа у циљу откривања и доказивања шпијунаже у постојећим условима на одређеним просторима, а посебно на простору Републике Србије, посебно значајно питање, како у сфери науке, тако и у постојећој пракси".

Значајан чинилац у овом делу докторске дисертације представљају и научно- теоријски и практични проблеми функција као и улога шпијунаже и државних органа у циљу њеног сузбијања и елиминисања. Следећи методолошки исправан пут, аутор докторске дисертације налази и идентификује у постојећем научном фонду и пракси, стварне ситуације, стварне активне функције, њихове садржаје, облике и односе у укупности структуре у разним етапама и на разним просторима, препознавања, откривања и доказивања шпијунаже.

Водећи своје истраживање са великим умећем искусног познаваоца писања научних радова које је већ објавио из ове области науке, докторант указује на проблеме веза и односа, међузависности (функционалних и дисфункционалних, манифестних и латентних) појава и разних субјеката, садржаја, форми и динамике, примењених метода и средстава, што без сумње представља квалитативно нови допринос научној грађи. Надаље, смислено у даљем продубљеном истраживању види, рекли бисмо правилно уочава и научној јавности презентира све оно што представља круцијални проблем у истраживању у докторској дисертацији као њен научни и друштвени значај, нима је у основи више него разумно определио значај проблема који је научно истражио дефинишући својства шпијунаже и њене домете у досадашњим истраживањима.

Кандидат у делу дисертације о манифестацији шпијунаже хеуристичким и силогистичким приступом, истражује и на основу налаза оправдано указује на укупну ситуацију у постојећем научно- теоријском фонду када је у питању шпијунажа и активности државних органа у циљу сузбијања и елиминисања шпијунаже, како у ближој историји, тако и у савременим условима, свих субјеката међународне заједнице, њихових лидера, разних организација и институција, појединаца, о чему нам сведочи понуђен велики научни фонд и друга литература, који се са разних аспеката баве овим питањима. Он даље налази и указује да је: "неспорно, на основу увида у постојећи научни фонд који је истраживао, да постоји сасвим оправдана основа интердисциплинарног научног приступа који је заузео, из аспекта криминалистике и права, као једна целина, којим је ове две међузависне појаве обухватио у целини, у временском оквиру овог научног истраживања". У трећем

нивоу проблема у докторској дисертацији видљив је пут кретања докторанта ка резултатима претходних истраживања, како у криминалистичкој, тако и у правној теорији, тако и у постојећој судској пракси. На основу резултата из истраживања и налаза до којих је дошао кандидат указује: "да у криминалистичкој и судској пракси, како на простору Републике Србије, тако и у другим државама, које он подвргава научној методи компарације и стаје на становиште да: "постоји одређен степен нормативне уређености кривичног дела шпијунаже, али истовремено и висок степен несагласности приликом научног дефинисања појма шпијунаже". У том контексту, имајући у виду компаративни приступ приликом истраживања ове појаве, Комисија разматрајући становиште које аутор нуди и постојећи фонд научног знања, примећује и стога истиче, да постоји у довољној мери оригиналност овог научног становишта у раду између утврђивања одређеног степена сагласности, односно несагласности у научно дефинисању шпијунаже у научно-теоријском фонду који је кандидат изградио за потребе овог истраживања, али и у самој пракси различитих држава које је обухватио истраживањем.

2. 2. Предмет истраживања у докторској дисертацији

Кандидат на исправан начин поступа својствено маниру искусних истраживача, тако што најпре истражује основе схватања о шпијунажи, чиме његово методолошко истраживање има нужну непрекидну нит која следи ка ужем одређењу откривања и доказивања. Он у истраживању надаље налази и саопштава: "да у савременој теорији доминира уже схватање појма политичког кривичног дела, у смислу забрањених радњи којима се угрожава уставно уређење, територијална целина и безбедност земље". Надаље, кроз историјски аспект истражује и износи налаз, да су: "ова кривична дела често дељена на кривична дела против унутрашње и спољне безбедности или, као што се то у старијој терминологији називало- кривична дела велеиздаје и кривична дела издаје. При томе је шпијунажа обично сврставана у деликте против спољне безбедности и сматра се елементарним примером издаје". У корелацији свих налаза до којих је дошао у овом делу истраживања, кандидат смело и на налазима засновано, истиче: "подела политичких кривичних дела на деликте против унутрашње и спољне безбедности без обзира што је послужила у почетном научно сагледавању феномена шпијунаже, ипак се не може у потпуности прихватити, јер резултати до којих је дошао у истраживању новије научне мисли и литературе, како каже, упућују га да изнесе налаз, који је поткован грађом коју је истраживао, да: "сва кривична дела против унутрашње безбедности у извесној мери угрожавају и њену спољну безбедност, и обрнуто, угрожавање спољне безбедности увек у мањој или већој мери представља угрожавање и унутрашње безбедности земље". Због тога, кандидат примећује: "да се у новијој литератури шпијунажа, с правом, третира као кривично дело којим се угрожава и спољна и унутрашња безбедност државе".

Комисија констатује на основу налаза у дисертацији, да је кандидат из сасвим оправданих разлога, научној и стручној јавности приближио феномен шпијунаже, а истовремено учинио нужну научну разлику између сличних појмова који су истраживани у изради докторске дисертације. Он надаље анализом постојеће литературе налази и указује да: "термин „шпијунажа“ обично се везује за француски израз „espionnage“ и италијанску реч „spione“ иако је, немачког порекла". Када истражује правну литературу у дефинисању овог феномена, аутор указује, да је он: "по први пут 'официјелно' употребљен у члану 57 немачког Војног кривичног законика (Corpus iuris militaris), донетог 1709. године у Франкфурту на Мајни". Управо због тога што се у савременим условима шпијунажа често третира као синоним за обавештајну активност уопште, с тим што се понекад изједначава чак и са укупном делатношћу обавештајне службе, шпијунажа је, налази у истраживању кандидат: "у доба мира средство за остварење политичког, технолошког и економског преимућства и свестрано обезбеђење од евентуалног рата, док је у ратно доба средство за постизање војних успеха и одређивање будуће политике мира". Да би показао њен пут развоја, докторант применом историјске методе истражује постојећу научну грађу и налази: "да се шпијунажа у својим прапочетцима примењивала изводила' искључиво у рату, док се данас с подједнаким интензитетом примењује и у миру". Осим тога, примећује он: "шпијунажа се у прво време углавном ограничавала на војне тајне, тј. имала је

облик војне шпијунаже, док су у новије време предмет шпијунаже све чешће тајне економског карактера и други поверљиви подаци". Са друге стране, кандидат указује, да је применом историјске и компаративне методе истражио и њен феноменолошки аспект и нашао, да су се: "начини њеног вршења, развијали кроз многобројне и разноврсне технике, а у многим земљама су под различитим називима створене посебне службе, чија је основна делатност организовање шпијунаже".

Кандидат је истражио и дао појмовно одређење, следећих кључних појмова: шпијунажа, тајна, тајни податак, документ, као делова појмовно категоријалног апарата, без којих је немогуће истраживати шпијунажу као криминалистички и правни проблем. На основу резултата из истраживања, докторант на основу тих деноминатора смело дефинише шта је шпијунажа, одређујући је као: "криминални деликт који се феноменолошки манифестује у одавању поверљивих података или докумената иностраној држави, иностраној организацији или лицима која им служе или учествоваће у другим делатностима које су управљене на шпијунарање". Он такође одређује, све *о*не: "војне, економске или службене податке и документе који су правним актима различите законске снаге и нивоа доношења, проглашени тајним, означени одређеним степеном тајности али и подаци и документи који су доступни само одређеном кругу лица и који се морају држати тајним, јер би њихово одавање довело до штетних тешких последица за безбедност и одбрану земље, службу или за политички, војни и економски интерес земље, тајном". Из налаза у истраживању Комисија примећује, да је докторант оправдано трагао за оваквим налазима како би дефинисао шта представља објекат напада кривичног дела шпијунажа. Да би методолошки употпунио појмовно категоријални апарат за истраживање, кандидат је, што је из налаза у дисертацији видљиво, био слободан да појмовно одреди Обавештајну службу као: "организацију која је организована за прикупљање сазнања, података, информација, са задатком да заштити структуре државе". Из налаза је видљиво да аутор стаје на становиште које у дисертацији саопштава, да: "обавештајна служба није активност, већ организација која има широк спектар активности, које због свог начина извођења имају карактер тајности". Када одређује Криминалистичку службу аутор се користи набрајањем њених активности, те да се ради о структури која се налази унутар полиције. Разуме се, Комисија сматра да аутор има слободу да на овај начин из аспекта истраживања, одреди криминалистичку службу, али примећује да она није увек унутар полиције или није нужно.

У делу међународне и компаративне правне легислативе, кандидат је методом анализе садржаја, компарације и историјском методом, истражио правне акте различитих нивоа и законске снаге, и на основу резултата истраживања извео и саопштио у дисертацији више налаза. Првим налазом указује: "да у правној легислативи већине савремених држава кривичним делом шпијунажа сматрају неовлашћену предају иностраној држави или међународној организацији података који су званично или изричито означени као тајни, као и само прикупљање таквих података у наведеној намери". У другом налазу, аутор, примећује: "шпијунажа неизоставно садржи елемент иностраности, односно да по дефиницији има међународни карактер". Трећим налазом, у овом делу дисертације наводи: "шпијунажа је у националним кривичним законодавствима одувек била инкриминисана као тешко кривично дело, а представља и један од најстаријих института међународног јавног и кривичног права". У четвртном налазу саопштава становиште: "да шпијунажи као институту у међународном праву још увек недостаје чврста, општеприхваћена криминалистичка и правна дефиниција која би обухватила све елементе у једну целину". У петом налазу, како Комисија примећује, оправданост истраживања се налази у есенцијалном резултату којим је аутор указао: "потреба за једном општеприхваћеном дефиницијом, данас у научној мисли како међународној, тако и у националној легислативи је очигледна, а чињеницу њеног недостатка налази у томе што код посматрања феномена шпијунаже још увек преовлађују политички елементи у односу на криминалистичке и правне, захваљујући чињеници да међународно право до сада није ништа изричито рекло о мирнодопској шпијунажи. Кандидат даље налази: "одредбе чл. 29 - 31 Правилника уз IV хашку конвенцију о законима и обичајима сувоземног рата од 1907. године, који говоре о ратној шпијунажи, реално не могу бити коришћене за посматрање и анализу шпијунаже у миру". У шестом налазу кандидат налази и саопштава: "мирнодопска шпијунажа данас је у различитим облицима испољавања инкриминисана

дословно у целом свету. При томе су као објект радње у свим националним кривичним законодавствима, сходно природи овог кривичног дела, означени тајни подаци или документи који садрже тајне податке војне, економске или службене природе". Такво решење, налази кандидат, заступљено је и у нашем кривичном законодавству у коме, иначе, шпијунажа представља једно од најсложенијих и најтежих кривичних дела. Наиме, према одредби члана 315. Кривичног законика Републике Србије шпијунажа има основни, три посебна и један квалификовани облик испољавања. Казна прописана за први облик је затвор од три до петнаест година, за други облик је затвор од пет до петнаест година, за трећи -затвор од једне до десет година, за четврти -затвор од једне до осам година, а за пети, тежи, облик, казна затвора најмање десет година". У седмом налазу у овом делу дисертације аутор, на основу резултата до којих је дошао, стаје на становиште које саопштава: " иако е овакво решење нашег законодавца у основи неспорно, ипак се у кривичноправној теорији сматра да е код инкриминисања појединих облика кривичног дела шпијунаже дошло до "омашки" које de lege ferenda треба поправити".

У следећем сегменту дисертације уочава се усмереност истраживања на откривање и доказивање шпијунаже, где на основу резултата кандидат указује да се: "у откривању и доказивању примењују како сва "традиционална" доказна средства, тако и основне кривичнопроцесне криминалистичке радње (тајни звучни и оптички надзор, контролисана испорука, ангажовање прикривених истражника, и др.)". У даљем истраживању, приметан је налаз докторанта који се односи на улогу криминалистичких операција, као и међународне сарадње и пружању међународне помоћи у кривичним стварима. У делу којим истражује безбедносни, обавештајни и криминалистички сегмент истраживања шпијунаже аутор оправдано из постојеће научне грађе применом метода анализе садржаја и компарације истражује један број земаља у односу на Србију. На овај начин, Комисија уочава да је докторант приступио давању целине феномена који је био обухваћен постављеном генералном хипотезом, да: "опасност од кривичног дела шпијунажа у Републици Србији реално постоји, а откривање и доказивање овог облика криминалитета захтева успостављање ефикасних криминалистичких и правних института и метода у позитивним правним прописима, за шта постоје основе у садашњем правном устројству". Из наведеног методолошког приступа Комисија сматра да је оправдан истраживачки пут-обухват предмета истраживања докторанта када је истражио и саопштио у дисертацији становишта о методама сузбијања шпијунаже које је прописао процесни Законик Републике Србије. Нарочито је значајан аспект истраживања којим кандидат уводи емпирију као један од сегмената за утемељење свог приступа у истраживању феномена шпијунажа. Тиме је, сматра Комисија, докторант употпунио све аспекте шпијунаже као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања.

Комисија налази да предмет истраживања просторно обухвата територију Републике Србије, са компарацијама шпијунаже као правног и криминалистичког проблема у међународном аспекту и територијама изабраних земаља.

Временски, предмет истраживања је тежишно обухватио период од 2000 до 2013. године.

Дисциплинарно, предмет истраживања припада научном пољу друштвено-хуманистичких наука и другим научним областима криминалистичких и правних наука.

2. 3. Циљеви истраживања у докторској дисертацији

На основу изнетих налаза које је реализовао и представио у докторској дисертацији, Комисија налази да су генерални циљеви истраживања у докторској дисертацији кандидата били двоструки. С једне стране, у налазима у истраживању видљиво је остварење циљева, научне дескрипције и класификације шпијунаже, а са друге стране откривања и доказивања шпијунаже од стране надлежних органа. Са оваквим приступом који је видљив из дисертације кандидат је достигао у налазима функцију стицања вишег нивоа научног сазнања. С друге стране у друштвеном доприносу, налазима које је понудио кандидат је у довољној мери, кроз одређења и понуду другачијег приступа у

разумевању проблема шпијунажа од стране органа за откривање и доказивање, дао у довољној мери ниво доприноса државним структурама ради сагледавања и могућих решења у вези са шпијунажом као криминалистичким и правним проблемима откривања и доказивања, њеног спречавања од стране надлежних органа, како на националном, тако и на међудржавном нивоу.

2. 3. 1. Научни циљеви истраживања

Комисија налази да је кандидат истраживањем у докторској дисертацији, научне циљеве структурирао на три нивоа. Комисија овакав приступ заснива на налазима у дисертацији јер су у првом нивоу научног циља видљиви налази дескрипције појма шпијунажа, њен историјски аспект и појмовно одређење у упоредном и националним законодавствима једног броја земаља, као правног и криминалистичког проблема, што је датим налазима и остварено.

У Другом нивоу научног циља који чини две трећине дисертације, Комисија примећује да је дата на основу резултата из истраживања класификација феноменологије шпијунаже, са најширим и најдубљим обухватом доступне научне грађе у националној и међународној литератури, шпијунаже као проблема откривања и доказивања у криминалистици и праву.

Комисија примећује, да је докторант у истраживању, поред наведених нивоа структурираности исказаних научних циљева, истражио инкриминације шпијунаже у националном и међународном законодавству, где је учешћем пропуста, недоречености и недоследности у актуелној правној теорији, нарочито међународног права при одређењу проблема шпијунаже у криминалистици и праву, битно допринео научном фонду знања из ове области науке.

2. 3. 2. Друштвени циљеви истраживања

На основу прегледа дисертације Комисија налази да је кандидат постављене друштвене циљеве истраживања остварио према теоријско-хипотетичком оквиру истраживања, чиме је домаћој криминалистичкој и кривичноправној, али и политичко-правној пракси понудио налазе као допринос у изналажењу рационалног и ефикасног модела како инкриминисања, тако и практичног реаговања на шпијунажу као типични акт издаје и на тај начин научно допринео успешном решавању једног перманентно актуелног и битног друштвеног питања.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

Комисија констатује након прегледа дисертације, да теоријско-хипотетички оквир истраживања садржи једну генералну хипотезу истраживања и више посебних и појединачних хипотеза истраживања.

3. 1. Генерална хипотеза истраживања

У теоријско-хипотетичком оквиру кандидат је генералну хипотезу поставио дефинишући је на следећи начин: "Опасност од кривичног дела шпијунажа у Републици Србији реално постоји, а откривање и доказивање овог облика криминалитета захтева успостављање ефикасних криминалистичких и правних института и метода у позитивним правним прописима, за шта постоје основе у садашњем правном устројству".

Из резултата истраживања и налаза које је понудио, Комисија констатује да је кандидат одговорио на постављену хипотезу потврђујући да: "опасност од кривичног дела шпијунажа реално постоји, а да откривање овог облика криминалитета захтева успостављање ефикасних криминалистичких и правних института и метода у позитивним правним прописима, за шта постоје основе у садашњем правном устројству". Кандидат је у круцијалном делу дисертације која чини више од две трећине истраживања, у више налаза показао да је основаност овако постављене хипотезе била подесна да се изведе наведено истраживање и добију налази који до сада из овог аспекта нису били похрањени у научном фонду знања.

3. 1. 1. Посебне и појединачне хипотезе истраживања

Прва посебна хипотеза

Разрађујући генералну хипотезу са структурирањем истраживања, кандидат је најпре поставио прву посебну хипотезу, где је указао да: "Претње од савремене шпијунаже и других видова криминалитета, такве су природе да захтевају стално усавршавање криминалистичких метода, правних норми, односно модернизовање криминалистичких операција и кривичноправног законодавства у овој области".

Следећи овако постављену посебну хипотезу при прегледу дисертације Комисија налази, да је у првој посебној хипотези, применом историјске методе и методе анализе садржаја, кроз налазе о развоју шпијунаже и њеним трансформацијама у теоријско криминалистичком и правном аспекту дескрипције и феноменологије испољавања у спољњем свету са променама које изазива, кандидат са едне стране доказао основаност овако постављене посебне хипотезе, а са друге стране такође налазима доказао како се шпијунажа као феномен и делатност трансформисала од њене појаве као делатности и првог правног инкриминисања, до данашњих дана.

Појединачне хипотезе

1) У првој појединачној хипотези прве посебне хипотезе, кандидат је у докторској дисертацији пошао од тога да: "Континуирани развој науке и технике доприноси не само сталном ширењу објеката интересовања носилаца шпијунске делатности, већ и перманентном усавршавању видова и облика извршења кривичног дела шпијунажа". За потврду или оповргавање постављене прве појединачне хипотезе, Комисија налази у дисертацији да је кандидат, одредио индикаторе као што су: уставне одредбе, закони, подзаконска акта, уредбе, постојећи научни фонд, упутства, искази и понашања субјеката шпијунаже и субјеката државе које се супротстављају шпијунажи.

Ценећи прегледани материјал из докторске дисертације Комисија налази, да је кандидат применом методе анализе садржаја нашао у довољној мери налазе којим се потврђује трансформација шпијунаже како се друштвена стварност мења. Кандидат је посебним делом у дисертацији применом метода анализе садржаја и компарације истражио онај облик шпијунаже који је усмерен на нове вредности које су достигнуте развојем технологије и других система преноса података. Тиме је потврдио постављену појединачну хипотезу о томе да континуиран развој науке и технике доприноси не само интересовању носилаца шпијунске делатности, већ и перманентном усавршавању видова и облика извршења кривичног дела шпијунаже

2) У другој појединачној хипотези, прве посебне хипотезе, кандидат је поставио своје истраживање да истражи, колико: "Стално ширење објеката интересовања носилаца шпијунске делатности и усавршавање различитих видова и облика извршења кривичног дела шпијунажа условљава и перманентно иновирање правних норми, односно модернизовање кривичноправног законодавства у области откривања и доказивања савремене шпијунаже". За потврду или оповргавање постављене прве појединачне хипотезе, Комисија налази у дисертацији да је кандидат одредио индикаторе као што су: индикатори: криминалистичке операције, методи откривања и доказивања, закони, подзаконска акта, уредбе, постојећи научни фонд, упутства, исказе и понашања субјеката шпијунаже и субјеката државе које се супротстављају шпијунажи, судску праксу.

На основу увида у дисертацију Комисија налази да је кандидат, најпре применом историјске методе развио улаз у феномен шпијунаже, а затим је применом исте методе истражио правне акте и методе супротстављања шпијунажи. Пошто је доказао законитост коју условљава појава шпијунаже у раду органа откривања и доказивања, применом метода анализе садржаја постојеће научне грађе и оне грађе коју је према понуђеним изворима створио за потребе овог истраживања, дефинисао је криминалистичке операције и показао нужност њиховог спровођења при отклањању проблема при откривању и доказивању шпијунаже, који су се јављали у раду органа безбедности, који нису имали

методе и алате за спровођење процесних метода за доказивање. Уоченим налазима у дисертацији Комисија сматра да је кандидат потврдио постављену хипотезу, да: "Стално ширење објеката интересовања носилаца шпијунске делатности и усавршавање различитих видова и облика извршења кривичног дела шпијунажа условљава и перманентно иновирање правних норми, односно модернизовање кривичноправног законодавства у области откривања и доказивања савремене шпијунаже".

Друга посебна хипотеза

Разрађујући даље генералну хипотезу са структурирањем истраживања, Комисија примећује да је кандидат поставио другу посебну хипотезу, указујући да: "Кривично законодавство Србије прати савремени развој и захтеве у борби против шпијунаже и других видова криминалитета, што је усаглашено са међународним конвенцијама које је Србија ратификовала у овој области".

Следећи овако структурирану и постављену другу посебну хипотезу при прегледу дисертације, Комисија у дисертацији налази, да је у другој посебној хипотези, применом историјске методе и методе анализе садржаја, кроз налазе који су видљиви о развоју шпијунаже и њеним трансформацијама у теоријско криминалистичком и правном аспекту дескрипције и феноменологије испољавања на простору Републике Србије, са променама које је изазивала, доказао основаност постављања овакве посебне хипотезе. Надаље, налазима је кандидат доказао како се шпијунажа као феномен и делатност трансформисала од њене појаве као делатности и првог правног инкриминисања, до данашњих дана на простору Републике Србије. Нарочито је значајан и Комисија га сматра круцијалним налазом, јер је кандидат у свом истраживању нашао: "да одређење да извршилац може бити домаћи држављанин или странац није добро решено, па предлаже, да се унесе да то може бити и лице без држављанства, јер у противном не може да се оствари делатност против своје државе како прописује законик". Комисија такође сматра оригиналним налазом саопштење кандидата, којим предлаже: "да се унесе одредница у кривичном законик у непротив своје државе већ против Србије". У супротном, лице без држављанства не може, налази кандидат, бити санкционисано да: "саопштава страни држави...јер није држављанин Србије и није држављанин државе којој саопштава тајне податке". Комисија стаје на становиште да се због оваквог налаза и врше истраживања и похађају докторске студије.

Појединачне хипотезе

1) Комисија примећује да је кандидат поставком прве појединачне хипотези друге посебне хипотезе, усмерио своје истраживање, да истражи, тврдњу, коју је поставио, да је: "Законодавац Републике Србије у основи ажурно пратио светске трендове у сфери криминалистичких операција и кривичноправне заштите од шпијунаже и других видова криминалитета". За потврду или оповргавање постављене прве појединачне хипотезе Комисија налази у дисертацији да је кандидат одредио индикаторе као што су: постојећи научни фонд, одговарајући писани извори, пре свега законски прописи и међународне конвенције које је Србија ратификовала у овој области, уџбеници, монографије и чланци који указују на тенденције у новелирању кривичног законодавства Републике Србије.

Пратећи тврдњу аутора дефинисану и постављену у првој појединачној хипотези друге посебне хипотезе, Комисија у дисертацији налази, да је кандидат у првој појединачној хипотези, применом историјске методе и методом анализе садржаја већ постојеће научне грађе из фонда правних правила како националних тако и међународних, те упоредних, применом историјске и методом компарације дошао до налаза које је саопштио у дисертацији. Комисија примећује да кандидат из истраживања изводи више налаза, као што су: "да је при доношењу правних аката из области одређења шпијунаже и заштите против деликта шпијунаже законодавство у Републици Србији, тек у новијем времену почело да развија нове аспекте криминалистичких операција по угледу на земље у свету". Надаље,

кандидат на основу резултата истраживања указује да: "у деветнаестом веку законодавство Републике Србије није поклањало пажњу ка компарацији и прихватању већ постојећих дефиниција шпијунаже у међународним правним правилима и другим земљама у свету". Он такође износи налаз, да су: "примат у фази примене операција када је откривано кривично дело шпијунажа имале службе безбедности без обзира што оне не поседују стручна знања ни могућност процесирања, на процесно квалитетан начин деликт шпијунажа". Тиме кандидат указује да је само делимично на основу резултата дошао до потврде постављене тврдње у првој појединачној хипотези друге посебне хипотезе у својој дисертацији, јер је како је нашао, постављену појединачну хипотезу на основу резултата потврдио само у једном делу верременског оквира истраживања-у првој деценији трећег миленијума.

2) У другој појединачној хипотези друге посебне хипотезе, кандидат је усмерио своје истраживање, да да докаже или опвргне тврдњу, коју је поставио, да је: "Кривично законодавство Србије у области кривичноправне заштите од шпијунаже и других видова криминалитета, усаглашено са међународним конвенцијама које је Србија ратификовала у овој области". Да би одговорио на постављену другу појединачну хипотезу друге посебне хипотезе, кандидат је правилно дефинисао индикаторе које ће користити, као што су: писани извори, пре свега законски прописи и међународне конвенције које је Србија ратификовала у овој области, уџбеници, монографије и чланци који указују на тенденције у новелирању кривичног законодавства Републике Србије.

Комисија након читања и прегледа, налази у дисертацији, да кандидат није у потпуности потврдио другу појединачну хипотезу, применом методе анализе садржаја из постојеће научне грађе, фонда правних правила како националних тако и међународних, те упоредне методе, применом историјске методе и методе компарације јер је дошао до налаза из индикатора који не дају у довољној мери да се дефинише путпуна тврдња, постављена појединачном хипотезом. Комисија примећује да аутор из истраживања када потврђује делимично постављену појединачну хипотезу на основу уочених индикатора, изводи више налаза, као што су: "да је при доношењу правних аката из области одређења шпијунаже и заштите против деликта шпијунаже законодавство у Републици Србији, почело по угледу на многе земље у свету да инкриминише деликт шпијунажа тек крајем осме деценије двадесетог века". Надаље, кандидат на основу индикатора указује да је: "правно одређење шпијунаже у међународном праву делимично". Он такође износи налаз, да је: "шпијунажа у међународном праву одређена само у доба рата али не и мира, што не задовољава потребе свеобухватног одређења овог правног и криминалистичког проблема и у миру јер се она не извршава само у рату". Тиме кандидат указује да није дошао до налаза којима би у потпуности потврдио другу појединачну хипотезу.

Трећа посебна хипотеза

Разрађујући даље генералну хипотезу са структурирањем истраживања, Комисија примећује да је кандидат поставио трећу посебну хипотезу, указујући да су: "Активности, методе и средства субјеката правосудног и безбедносног система у Републици Србији усмерене на подизање укупне опште и специјалне (посебне) организованости и оспособљености елемената ових система за ефикасно откривање и доказивање савремених облика кривичног дела шпијунажа".

При прегледу дисертације, Комисија налази, да је у трећој посебној хипотези, применом историјске методе и методе анализе садржаја, кроз налазе који су видљиви о развоју активности, метода и средстава субјеката правосудног и безбедносног система у Републици Србији, који су усмерени на подизање опште и специјалне организованости и оспособљености елемената система за ефикасно откривање и доказивање савремених облика шпијунаже, кандидат помоћу индикатора из георијско-хипотетичког оквира истраживања, потврдио овако постављену хипотезу у целости.

Појединачне хипотезе

1) Комисија налази и оцењује да је кандидат у налазима на основу индикатора, као што су: документација правосудних и безбедносних институција и органа, као и уџбеници, монографије, чланци и законски прописи који се односе на активности, методе и средства ових субјеката у Републици Србији, у потпуности у дисертацији из истраживаног узорка понуђених индикатора доказао да су: "циљеви казнене политике и кривичног законодавства Републике Србије у функцији ефикасне заштите грађана и виталних интереса државе и друштва од свих облика испољавања кривичног дела шпијунажа". Надаље, кроз налаз кандидат утврђује да се ови циљеви спроводе: "кроз ефикасно организовање и функционисање правосудног система и одређених елемената система безбедности".

2) Кандидат у другој појединачној хипотези треће посебне хипотезе, истражује тврдњу, коју је поставио, да је: "у заштити од савремених облика кривичног дела шпијунажа битно да се све делатности безбедносног и правосудног система, на свим нивоима организовања, повезује путем система информисања, комуницирања, сарадње и акционог јединства". За проверу овако постављене појединачне хипотезе кандидат је определио индикаторе у: постојећем научном фонду, одговарајуће писане изворе, посебно документацију правосудних и безбедносних институција и органа, као и уџбенике, монографије, чланке и законске прописе који се односе на активности, методе и средства ових субјеката безбедносно-обавештајног система у Републици Србији. На основу резултата истраживања, Комисија оцењује да је кандидат налазима које је изнео у дисертацији у потпуности потврдио другу појединачну хипотезу.

4. Кратак опис садржаја

У првој целини дисертације (Глава I) понуђен је методолошки оквир за истраживање на предметну тему, пре свега, проблем, предмет, циљеви, хипотезе и начин истраживања, као и научна и друштвена оправданост истраживања. Такође, на овом месту кандидат је указао на могуће проблеме са којима се можемо срести током реализације овог истраживања, као и на разлоге који су га навели на истраживање ове врсте криминалитета.

Посебна пажња у оквиру друге целине (Глава II) дисертације, посвећена је историјским и обавештајно-безбедносним аспектима шпијунаже. Најпре су истражени сложеност и механизми одређивања друштвених тајни, као и обавештајних активности којима се до њих неовлашћено долази и обавештајних институција које имају првенствени задатак да такве активности планирају и практично реализују. Анализом садржаја и метода рада обавештајних институција, сагледана је суштина криминалистичко-безбедносног аспекта шпијунаже. У овој целини дисертације појмовно је одређена и класификована шпијунажа, на: политичку, војну, економску и електронску, с тим што ће бити указано на још неке модалитете који су се издиференцирали у савременој пракси (техничко-технолошка шпијунажа, тзв. субверзивна шпијунажа, тотална шпијунажа, итд.).

У оквиру треће целине (Глава III) кандидат је истражио шпијунажу у међународном јавном и упоредном кривичном праву. Поред тога обрађена је шпијунажа према Хашком правилнику о законима ратовања на копну, Женевској конвенцији о заштити грађанских лица за време рата и другим конвенцијама које се на индиректан начин баве шпијунажом. У овом делу посебно је истражено место шпијунаже у националном кривичном законодавству, тј. у односу на кривична дела усмерена против уставног уређења и безбедности земље, као и упоредноправни аспекти нормирања шпијунаже. У склопу тога посебно је истражено нормирање шпијунаже у законодавствима неких земаља Европске Уније, САД и у законодавствима неких земаља из непосредног окружења Републике Србије.

Четврта целина докторске дисертације (Глава IV) Шпијунажа у кривичном законодавству Републике Србије према теоријско-хипотетичком оквиру истраживања усмерена је на истраживање структуре и кривичноправних обележја шпијунаже као једног од најзначајнијих, најприсутнијих и најтежих кривичних дела усмерених против безбедности Србије, и то кроз призму позитивноправних решења садржаних у кривичном законодавству Републике Србије. Акцент је стављен на суштинску анализу појединих облика испољавања овог кривичног дела, укључујући и

најтеже, квалификоване видове шпијунаже.

У петој целини дисертације (Глава V) кандидат је истражио разграничење шпијунаже од сродних кривичних дела (одавања државне тајне, одавања војне тајне, одавања службене тајне, одавања пословне тајне, неовлашћеног откривање тајне и разних облика злоупотребе инсајдерских информација).

Шеста целина дисертације (Глава VI) посвећена је криминалистичко-безбедносним аспектима сузбијања шпијунаже. У оквиру ове целине истражена је организација и надлежност државних органа за откривање и спречавање шпијунаже (БИА, ВБА, контраобавештајни елементи појединих државних органа...), као и криминалистичко-оперативне методе у откривању и спречавању шпијунаже, односно методика рада контраобавештајне службе (агентурни метод, инфилтрација у структуре противника, коришћење оперативно-техничких средстава, и др.), као и посебан осврт на међународну сарадњу у откривању и спречавању шпијунаже (метод обавештајне сарадње).

Седма целина дисертације (Глава VII) посвећена је кривичнопроцесним аспектима сузбијања шпијунаже. У оквиру ове целине истражена је организација и надлежност државних органа у сузбијању шпијунаже (специјално тужилаштво, посебно одељење Вишег суда у Београду, посебна притворска јединица...), као и специјалне истражне технике које се користе у доказивању шпијунаже (тајно праћење и осматрање, саслушање сведока сарадника...) и, најзад, посебна заштита учесника у кривичном поступку. Поред тога истражен је аспект међународне кривичноправне помоћи у сузбијању шпијунаже, као и посебан осврт на усаглашеност кривичнопроцесног законодавства Републике Србије са легислативом и праксом других земаља.

У оквиру осме целине дисертације, (Глава VIII) истражена је проблематика кривичног дела шпијунаже у судској пракси Републике Србије у периоду 2007-2012 године, тј. приказани су резултати емпиријског истраживања. С тим у вези, а узимајући у обзир друштвену опасност ове врсте криминалитета, истражена је казнена политика судова у Републици Србији.

У завршној, деветој целини дисертације (Глава IX) – Закључна разматрања) дати су налази из истраживања у вези са инкриминисањем свих „класичних” и савремених облика шпијунаже. Посебно су изнети налази везани за ефикасност борбе против ове врсте криминалитета, као и предлози решења која могу дати одређени допринос решењу овог друштвеног проблема.

5. Остварени резултати и научни допринос

Теоријско-емпиријски материјал презентован у овој докторској дисертацији, потврдио је сву сложеност истраживања шпијунаже као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања.

У уводном теоријском оквиру истраживања шпијунаже, као криминалистичког и правног проблема, кандидат је с правом указао на њен историјски аспект и трансформацију њене феноменологије. Отуда, докторант с' правом закључује: "да ће промене у развоју система преноса података у ближој и даљој будућности бити један од најтеже решивих проблема, и то како на глобалном нивоу, тако и на националним нивоима када се истражује шпијунажа. Последице промена и све веће присуство електронских облика комуникације и похрањивања података, већ су данас огромне и де факто наносе бројне штете не само државама већ и корпорацијама на политичком, економском и безбедносном плану".

Резултати истраживања изнети у овој докторској дисертацији показали су неминовност и неопходност изградње најпре: "безбедносно-обавештајног система на националном нивоу, као и свих структурних елемената унутар њега". Налази даље указују: "да је превенција примарни одговор на шпијунажу и заштиту од шпијунаже".

У другој глави докторске дисертације, кандидат је на научно коректан начин разрадио методолошки оквир истраживања предметне теме. Предмет истраживања ове докторске дисертације обухватио је целину шпијунаже као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања у Републици Србији. На аргументован начин, указао је да су, категоријални појмови, као што су појам и врсте тајни, обавештајних активности и обавештајних институција, веома комплексни појмови и да због тога нису биле дефинисане, чак ни радне, универзалне дефиниције тих појмова,

које би биле прихватљиве за све земље, што је по мишљењу кандидата неповољно утицало на успостављање и ефикасно деловање система откривања и доказивања у националним оквирима. У овом делу докторске дисертације, докторант је учинио научно вредан покушај да се из појмова и класификације шпијунаже индуктивно-дедуктивним путем дође до прихватљиве радне дефиниције појмова.

У трећој глави докторске дисертације, истражена је шпијунажа у међународном јавном праву и упоредном кривичном праву, те однос националних кривичних законодавстава по питању шпијунаже као односа посебног према општем, односно као начелно регулисање проблематике шпијунаже у међународним правним нормама. Кандидат применом дескриптивне компаративне анализе шпијунаже у међународним правним актима, на основу резултата истраживања долази до налаза: "да у међународном јавном праву постоје недостатци у погледу прописивања шпијунаже, јер како налази кандидат шпијунажа је у међународном јавном праву пропсана као делатност само у току рата, али не и мира", што је оригинални налаз и допринос дисертације.

У четвртој глави докторске дисертације, аутор је на научно коректан начин извршио дескриптивну компаративну анализу шпијунаже у кривичном законодавству Републике Србије. Целином резултата истраживања у овој глави докторске дисертације, кандидат је нашао, и на научно прихватљив начин у дисертацији доказао да се подела шпијунаже на кривична дела унутрашње и спољне безбедности не може прихватити у потпуности, јер налази да: "сва кривична дела против унутрашње безбедности у извесној мери угрожавају и њену спољну безбедност". Кандидат такође налази и саопштава, да: "не постоји кривично дело шпијунаже, ако се ствара или руководи службом, која је створена да би из Републике Србије, или на простору Републике Србије шпијунирала друге", што је још један од многих доприноса ове дисертације.

У петој глави, кандидат је извршио разграничење шпијунаже од сродних деликата у националном законодавству и теорији. Кандидат методом компарације и дескрипције доводи у корелацију институт шпијунаже и одавање државне тајне. Он наводи: "државном тајном, не сматрају се подаци или документи који су управљени на тешке повреде основних права човека". Надаље, у свом истраживању као допринос научном фонду, кандидат, на основу грађе која је обухваћена истраживањем, налази: "да подаци који се односе на угрожавање уставног уређења и безбедности Србије, као и подаци или документи који за циљ имају прикривање учињеног кривичног дела, за које се по закону може изрећи затвор, од пет година или тежа казна, не могу се сматрати државном тајном". У истој глави кандидат истражује у компарацији однос шпијунаже и одавања војне тајне, одавања службене тајне, пословне тајне, неовлашћеног откривања тајне и злоупотребе инсајдерских информација, где налази: "да за извршење ових кривичних дела, којима би се могло ући у поље шпијунаже, извршилац треба да поступа тако што ће, вршити предају која се састоји у давању другом, документа или других писмена са подацима или њихових копија или фотокопија".

У шестој глави, докторске дисертације, кандидат је углавном на научно прихватљив начин извршио дескрипцију криминалистичко-безбедносних аспеката сузбијања шпијунаже. Кандидат истражује организацију и надлежност државних органа у откривању и спречавању шпијунаже. Он примећује на оригиналан начин, да: "појам безбедности, између мноштва својих значења, подразумева и службу безбедности". Овакав налаз према становишту Комисије веома је ретко срести у литератури, а кандидат га темељи на свом схватању да се: "служба безбедности може схватити као политичка функција државе, односно као скуп активности и мера којима се држава штити од актуелних или потенцијалних непријатеља и као специјализована организација која обавља послове, односно примењује мере, радње и средства-којима се остварује функција државе ". Надаље, кандидат истражује и презентује у налазима односе и организацију појединих служби унутар система безбедности, када истражује откривање и доказивање шпијунаже, чиме на прихватљив начин, у довољној мери, научно основано даје одређења и делатности као делокруг послова, што је од значаја за разумевање целине теме коју истражује.

У седмом делу, кандидат истражује кривично процесне аспекте сузбијања шпијунаже на простору Републике Србије. Он налази и указује, да: "не постјање кодификације и разврставање

појединих деликата у више закона има непосредне последице за правовремено истраживање шпијунаже". Потврђујући изнето становиште које је нашао на основу истраживања, кандидат указује: "шпијунска делатност је веома сложена у организационом смислу и захтева широко поље деловања, чиме разједињеност и прописивање правних норми у више законика, општих и нижих правних правила, непосредно отежава њено откривање и доказивање". Кандидат налази на основу компарације између постојећих модела организације и рада служби у свету, да је: "нова организација обухватила поред контраобавештајних и заштиту уставног поретка и борбу против криминала".

У осмој глави, структуре докторске дисертације кандидат истражује емпирију где налази и саопштава поједине примере где су учесници у извршењу деликта шпијунаже били грађани Републике Србије. У свом налазу кандидат саопштава: "да су припадници безбедносних служби оспособљени да реализују контраобавештајне операције на највишем професионалном нивоу". Он надаље налази из истраживања емпирије да је налаз који је изнео: "добар показатељ на плану превентивног деловања органа безбедности, у борби против шпијунске делатности према Републици Србији".

У деветој глави, према оценама кандидата: "опасност од деловања како је показано у налазима из истраживања, према Републици Србији евидентно постоји". Према даљим налазима кандидат указује да: "смо сведоци из резултат истраживања да су модерне обавештајне службе прошириле области свог интересовања и деловања". Кандидат у налазу закључка указује: "да је овакав налаз указао и у резултатима истраживања се потврдио, да је дошло до стварања засебних облика шпијунаже, поред већ постојећих 'традиционалних'".

Кандидат налази у истраживању и саопштава да: "након стварања засебних облика шпијунаже, истовремено са наведеним процесом, јављају се и специјализоване обавештајне службе, чија је основа делатноат да пресецају могућности да анализом комуникација се долази у посед значајних обавештајних података". У даљим разматрањима и анализи својих налаза кандидат, заузима становиште: "остаје за размишљање да ли је било оправдано гашење СИД-а, имајући у виду да је њено постојање било добар институционални оквир за офанзивно деловање контраобавештајне службе Републике Србије".

Из целине резултата истраживања у докторској дисертацији, кандидат извучи научно коректан закључак: " да је у свеукупним реформама у Републици Србији, успостављен уређен правни систем, који пружа реалне основе за откривање и доказивање кривичног дела шпијунажа које у савременим условима као проблем захтева успостављање ефикасних криминалистичких и правних института и метода у позитивним правним прописима".

Научни допринос ове докторске дисертације, огледа се, пре свега, у теоријски коректном извођењу дефиниција категоријалних појмова као што су: „шпијунажа“ и „системи безбедности“ који у научној теорији и пракси нису били до сада дефинисани, и у утврђивању коректне научне основе за успостављање јединственог савременог система, способног да одговори на нове изазове, ризике и претње од шпијунаже као правног и криминалистичког проблема откривања и доказивања.

Истраживање компаративне криминалистичке и правне праксе у различитим земљама, без сумње, омогућиће научну критику и усавршавање досадашњих научних сазнања о актуелним системима безбедности и актуелним моделима откривања и доказивања шпијунаже, као и њихову имплементацију у научну теорију и праксу, што такође представља значајан научни допринос ове докторске дисертације.

Посебан научни допринос ове докторске дисертације огледа се у открићу новог и јединственог концептуалног модела за откривање и доказивање шпијунаже, који до сада није био препознат у истраживању и научним радовима, компатибилног и интероперабилног са другим сличним системима у развијеним земљама, као и у провери и усавршавању примењених метода, техника и инструмената у истраживању сложених аспеката шпијунаже, као криминалистичког и правног проблема.

Предложена тема докторске дисертације "Шпијунажа као криминалистички и правни проблем откривања и доказивања", кандидата Момчила Секулића припада научној области криминалистичко-правних и безбедносних наука. Истраживање у дисертацији је довољно широко, и довољно дубоко, што је омогућило кандидату да у предвиђеном методолошком захвату истражи све аспекте инструмената потребних за овако постављену тему. Понуђена литература је легибилна и примерена.

Докторска дисертација је методолошки коректно заснована и научно оправдана због значаја и потребе за научним истраживањем и спознајом шпијунаже као криминалистичког и правног проблема, како на националном, тако и глобалном нивоу, јер из наведеног научног приступа до сада није истраживана у научном фонду и простору Републике Србије. Из научне заснованости предложене докторске дисертације произилази и њена друштвена оправданост, која се огледа у коректној теоријској разради и упоредној анализи и презентовању шпијунаже јавности као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања.

Кандидат је према приложеном, докторску дисертацију, коју је Комисија прегледала, на једном месту на јасан, научно-стручан, прегледан и контролисано у складу са методолошким оквиром дозиран начин обухватио подручје из наслова дисертације. Кандидат је у пројекту правилно користио научни и стручни вокабулар, везан за одређени проблем и предмет истраживања. Реч је о криминалистичком и правном језику. Из дисертације се примећује да је кандидат овладао способностима (методама и техникама) потребним за истраживање и писање, јер се Комисија из прегледа дисертације и изведеног истраживања, уверила да је овладао аналитичким језиком. Језик и стил аутора су јасни, једноставни, природни, одмерени, рационални, кохерентни и стручни. Уочљиво је, да је кандидат, на појединим местима у дисертацији, када је то било потребно користио експертски језик.

Језички систем који је аутор користио у докторској дисертацији је најуже повезан са подручјем криминалистичких и правних наука, па је за разумевање структура реченица и параграфа, где је било потребно дозирано познавање и разумевање вокабулара оперативне и истражне криминалистике и чинио. Кандидат је успешно избегао замке фразологије. Приметно је, да је кандидат спешно избегао повезивање појмова, речи или реченица које је користио при писању дисертације, са другим појмовима који су са употребљеним појмом повезани по смислу.

Оцена Комисије

Докторска дисертација кандидата Момчила Секулића, усредсређена је на актуелну проблематику истраживања шпијунаже, као криминалистичког и правног проблема. Излагање је јасно и разумљиво, при чему је кандидат успео прецизно да обухвати и истражи најважније елементе коришћених појмова и термина. Посебан квалитет докторској дисертацији дају коришћена образложења, која у себи садрже бројне друге конексне појмове. Ширина обраде постављених делова дисертације је у размери с њиховом научном и практичном релевантношћу. Кандидат је пазио да не угрози научни квантум и научну равнотежу.

Комисија налази да је прегледана докторска дисертација вредан допринос криминалистичкој и правној науци, теорији и пракси. Има своју научну и друштвену оправданост, обзиром на начин приступа у постављеном методолошком оквиру истраживања, у продубљеном трагању кандидата за новим сазнањима везаним за проблем шпијунаже у криминалистици и праву. Овакав став Комисије се темељи на научној разради постављених хипотеза у докторској дисертацији, разради шпијунаже као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања, анализи понуђених литерарних извора. Овом дисертацијом кандидат даје оригиналан допринос и значајан потстрек даљем истраживању овог проблема, што је значајан предуслов за пројектовање криминалистичке и правне ефикативности, метода и техника откривања и доказивања шпијунаже.

Даље, Комисија сматра да докторска дисертација кандидата има све карактеристике свременог методолошког и научног приступа који се користе у подручју криминалистичких и правних наука, и задовољава научни и друштвени циљ постављене теме. Структура дисертације нуди нове хоризонте у разумевању шпијунаже, као криминалистичког и правног проблема откривања и доказивања.

Докторска дисертација под називом: „*Шпијунажа као криминалистички и правни проблем откривања и доказивања*“ кандидата Момчила Секулића, урађена је у складу са Одлуком о одобравању израде докторске дисертације. Кандидат је тему обрадио на 401 стране, са 618 фус нота, 190 писаних извора, 34 извора законских прописа, 11 интернет извора, регистром аутора, регистром скраћеница, регистром законских извора, резимеом, биографијом кандидата и биографијама чланова Комисије, при чему 345 стране чине излагања о проблему и предмету истраживања.

Тема је сложена и мултидисциплинована и припада научним областима правних, криминалистичких и безбедносних наука, посебно научним дисциплинама криминалистичке тактике, методике и оперативе, хуманитарног и ратног права, међународног јавног права, кривично-процесног права. Због њене наглашене сложености, она је у теоријско-емпиријском смислу била недовољно научно обрађена, а недостајао јој је и адекватно дефинисан категоријално појмовни систем.

Одабрана литература и извори су примерени потребама рада, како по квалитету садржаја, тако и по обиму. Коришћени извори дали су довољну основу за битна закључивања о проблему и предмету истраживања, као и за доказивање постављених хипотеза. Кандидат је правилно и вешто користио литературу и изворе, што се види из чињенице да је постављене хипотезе ваљано конфирмирао.

Полазећи од научне и друштвене заснованости и оправданости предмета докторске дисертације, Комисија за оцену завршног рада докторске дисертације, је на основу свега изложеног закључила да је докторска дисертација под називом: "*Шпијунажа као криминалистички и правни проблем откривања и доказивања*" оригинално и самостално научно дело кандидата Момчила Секулића и да садржи наведене научне доприносе, те предлаже наставно-научном већу Факултета за право, јавну управу и безбедност- Мегатренд универзитета у Београду да донесе следећу,

О Д Л У К У

1. Констатује се да је приложена докторска дисертација подобна за јавну одбрану.
2. Одобрава се корицење приложене докторске дисертације.

2. Кандидат Момчило Секулић ће обавити јавну одбрану докторске дисертације пред Комисијом у саставу у којем је обављено утврђивање њене подобности за јавну одбрану, по прописаној академској процедури.

Место и датум:

У Београду, 2015. године

Чланови Комисије за оцену докторске дисертације:

1. проф. др Неђо Даниловић, члан
Факултет за право, јавну управу и безбедност
2. проф. др Милан Милошевић, члан и ментор
Факултет за пословне студије и право
3. проф. др Радан Илић, члан и председник
Факултет за право, јавну управу и безбедност
4. доц. др Војислав Јовић, члан
Факултет за право, јавну управу и безбедност
5. проф. др Драган Манојловић, члан и ментор
Факултет за право, јавну управу и безбедност